

Sygn. akt VIII U 1154/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2014 r. w Gliwicach

sprawy K. Ś. (Ś.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania K. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

z dnia 31 marca 2014 r. **nr** (...) -6/15

1) zmienia częściowo zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zwalnia ubezpieczonego K. Ś. z obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2012r. do 30 listopada 2012r. w kwocie 12.887,01 zł (dwanaście tysięcy osiemset osiemdziesiąt siedem złotych 01/100);

2) oddala odwołanie w pozostałej części;

3) nowy wniosek ubezpieczonego z 18 kwietnia 2014r. o odstąpienie od obciążenia go obowiązkiem zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C..

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. VIII U 1154/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 marca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. zobowiązał ubezpieczonego K. Ś. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2012r. do 30 listopada 2013r. w kwocie 30.585,12 zł.

W odwołaniu od powyższej decyzji, ubezpieczony domagał się uchylenia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. W uzasadnieniu wskazał, że do nienależnego pobrania świadczenia doszło na skutek zawinionego przez

organ rentowy zbyt późnego zawieszenia wypłaty świadczenia zbiegowego. Dodatkowo wniósł o umorzenie spornej należności.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS, powołując się na treść przepisów art. 26 ust 1 i 3 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz.U. Nr 199, poz. 1673) oraz art. 138 ust. 2 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.) wyjaśnił, że ubezpieczony od dnia 6 sierpnia 1987r. był uprawniony do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, zaś od 27 grudnia 2004r. miał przyznane prawo do emerytury i w związku z tym od tej daty przysługiwało mu świadczenie zbiegowe, które ZUS wypłacał mu od 16 stycznia 2005r. Natomiast w dniu 24 marca 2014r. ZUS otrzymał od (...) w C., jako pracodawcy odwołującego wykaz jego wynagrodzeń za okres od 1 lutego 2012r. do 2 listopada 2013r. ZUS wskazała nadto, że ubezpieczony był niejednokrotnie informowany o braku możliwości pobierania świadczenia zbiegowego, w momencie gdy równocześnie uzyskuje inny przychód, bez względu na jego wysokość.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach ustalił następujący stan faktyczny:

K. Ś. ur. (...) od dnia 6 sierpnia 1987r. jest uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy przyznanej na stałe.

W dniu 13 grudnia 2002r. (vide dowód doręczenia K.47 a.o.r.) ubezpieczony otrzymał z ZUS pisemną informację w między innymi zakresie zasad obowiązujących przy pobieraniu tzw. świadczeń zbiegowych i konieczności zawieszenia wypłaty jednego z tych świadczeń w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość.

W dniu 16 grudnia 2004r. ubezpieczony zgłosił wniosek o ustalenie prawa do emerytury. Decyzją (...) Oddział C. z dnia 20 stycznia 2005r. przyznano ubezpieczonemu emeryturę od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy, tj. od dnia 27 grudnia 2004r. W decyzji tej organ rentowy poinformował odwołującego o zawieszeniu wypłaty tego świadczenia w związku z kontynuowaniem zatrudnienia. W treści tej decyzji organ rentowy w punkcie VI zawarł ponownie pouczenie o konieczności zawieszenia wypłaty jednego ze świadczeń zbiegowych w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość.

Następnie w dniu 19 stycznia 2005r. odwołujący przedłożył w organie rentowym świadectwo pracy potwierdzające ustanie jego zatrudnienia z dniem 15 stycznia 2005r. nadto w dniu 11 lutego 2005r. odwołujący przedłożył oświadczenie emeryta – rencisty, w którym zaznaczył, że jego zamiarem jest nieosiąganie żadnego dochodu. W związku z powyższym, na podstawie art. 26, ust. 1 ustawy wypadkowej, organ rentowy wypłacał skarżącemu tzw. świadczenie zbiegowe, tj. pełną emeryturę i połowę renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Nadto Sąd ustalił, że w dniu 25 lutego 2013r. (...) Sp. z o.o. w C., jako pracodawca odwołującego nadesłał do (...) Oddział C. pisemną informację, iż K. Ś. jest jej pracownikiem od 1 lutego 2012r. do nadal i że z tytułu tego zatrudnienia osiągnął przychód za okres od 1 lutego 2012r. do 31 grudnia 2012r. w łącznej kwocie 17.546,90 zł brutto.

W oparciu o powyższą informację organ rentowy decyzją z dnia 6 marca 2013r. dokonał rozliczenia przychodu za rok 2012. W szczególności ZUS uznał, że przychód odwołującego za ten rok nie przekroczył niższej kwoty granicznej, a tym samym nie uzasadniał zmniejszenia ani zawieszenia emerytury ubezpieczonego. Równocześnie pismem z dnia 4 marca 2013r. organ rentowy poinformował odwołującego o możliwości doliczenia okresów składkowych i nieskładkowych, po złożeniu przez niego stosownego wniosku w tym zakresie.

Wniosek taki odwołujący złożył w dniu 18 kwietnia 2013r. i decyzjami z dnia 26 kwietnia 2013r. ZUS dokonał przeliczenia jego świadczeń poprzez uwzględnienie dodatkowych okresów składkowych i nieskładkowych.

W dniu 18 września 2013r. K. Ś. wystąpił z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości jego świadczeń poprzez doliczenie dotychczas nieuwzględnionych okresów zatrudnienia. Do wniosku tego dołączył pisemną informację pracodawcy z dnia 10 lipca 2013r. potwierdzającą dalsze zatrudnienie odwołującego w (...) Sp. z o.o. w C. od 1 lutego 2012r. do nadal oraz o osiąganym z tytułu tego zatrudnienia przychodzie.

Załatwiając powyższy wniosek organ rentowy decyzjami z dnia 3 października 2013r. uwzględnił ubezpieczonemu na wysokość świadczenia dalsze okresy składkowe i w dalszym ciągu kontynuował wypłatę świadczenia zbiegowego.

W dniu 4 marca 2014r. (...) Sp. z o.o. w C. przesłał do (...) Oddział w C. kolejną informację, iż K. Ś. był jej pracownikiem od 1 lutego 2012r. do 2 listopada 2013r. i że z tytułu tego zatrudnienia osiągnął przychód za okres od 1 stycznia 2013r. do 2 listopada 2013r. w łącznej kwocie 20.429,74 zł brutto. W związku z powyższą informacją organ rentowy zwrócił się do pracodawcy odwołującego o podanie szczegółowej informacji w zakresie osiąganego przez ubezpieczonego wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia w tej firmie, z podaniem wysokości i dat wypłaty poszczególnych wypłat w rozbiciu miesięcznym.

W odpowiedzi, w dniu 24 marca 2014r. (...) Sp. z o.o. w C. nadesłał kartę wynagrodzeń odwołującego jako jej pracownika. Za zapisów tej karty wynika, że K. Ś. w miesiącach od marca 2012r. do listopada 2013r. otrzymywał wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w tej spółce.

Uwzględniając powyższe informacje organ rentowy decyzjami z dnia 27 marca 2014r. dokonał dla ubezpieczonego miesięcznego rozliczenia jego emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Następnie zaskarżoną decyzją z dnia 31 marca 2014r. (...) Oddział w C. zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 marca 2012r. do 30 listopada 2013r. w łącznej kwocie 30.585,12 zł, tj. renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Powyższy stan faktyczny wynika z akt organu rentowego i był pomiędzy stronami bezsporny.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego zasługuje na częściowe uwzględnienie .

Stosownie do treści art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227) osoba, która pobrała nienależne świadczenia jest obowiązana do ich zwrotu.

Z kolei w myśl ust. 2 powołanego wyżej przepisu za nienależnie pobrane świadczenia uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy wypadkowej, osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru:

1) przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo

2) emeryturę powiększoną o połowę renty.

Z kolei jak stanowi ust. 3 tego artykułu przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu.

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości Sądu. Ubezpieczony, nabył prawo do emerytury w zbiegu z rentą z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy od dnia 27 grudnia 2004r., od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy.

Ubezpieczony został prawidłowo pouczony o zasadach wypłaty świadczenia zbiegowego, a także o braku takiego prawa w wypadku osiągnięcia przychodu powodującego zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu. Powiadomienie takie odebrał bowiem osobiście w dniu 13 grudnia (...), a także było ono umieszczane w każdej kolejnej decyzji od momentu przyznania świadczenia zbiegowego.

Należy zatem przyjąć, że w okresie wymienionym w zaskarżonej decyzji pobrał on świadczenia nienależnie .

Zgodnie z art. 138 ust.4 ustawy o FUS nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach –za okres nie dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust.5.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie pozostaje , czy i kiedy ubezpieczony powiadomił organ rentowy o fakcie osiągnięcia przychodu z tytułu wykonywania zatrudnienia, a w konsekwencji jaki jest zakres obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Trzeba podkreślić, że zakres zwrotu zależy wyłącznie od postawy osoby, która pobrała świadczenia ze świadomością ich nienależności, wynikającą z pouczenia.

W sprawie do organu rentowego kilkakrotnie były kierowane informacje o podjęciu przez ubezpieczonego od dnia 1 lutego 2012r. zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w C.. W ocenie Sądu nie wszystkie jednak dokumenty przesyłane do ZUS można uznać, za zawiadomienie przez ubezpieczonego o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń. W szczególności powiadomieniem takim nie jest nadesłana w dniu 25 lutego 2013r. przez (...) Sp. z o.o. w C. informacja, że K. Ś. jest pracownikiem tej firmy i z tytułu tego zatrudnienia osiąga przychody. Informacja ta była bowiem realizacją przez ww. spółkę jej obowiązku wynikającego z § 5, ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. z dnia 6 sierpnia 1992r.), w zw. z art. 127, ust. 2 ustawy o FUS. Z kolei ubezpieczony w zakresie nadesłania do organu rentowego tej informacji nie przejawiał jakiegokolwiek inicjatywy.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie stoi bowiem na stanowisku, że określenie działania spodziewanego od osoby pobierającej nienależne świadczenie jako zawiadomienia w rozumieniu art. 138 ust.4 ustawy emerytalnej, wskazuje na wymaganie czynnego jej zachowania, wyraźnie ukierunkowanego na uświadomienie organowi rentowemu zajścia określonej okoliczności. W praktyce przyjmuje się , że zawiadomieniem jest każda informacja wskazująca na zajście okoliczności określonych w art. 138, ust. 2, nawet informacja przypadkowa, udzielona przy okazji innej korespondencji kierowanej do ZUS w związku z innymi sprawami, przy czym bezwzględny warunkiem pozostaje, aby źródłem tej informacji była osoba pobierająca świadczenie.

Z podobnych względów za takie powiadomienie organu rentowego, nie można przyjąć wniosku odwołującego o przeliczenie jego świadczenia, jaki złożył w dniu 18 kwietnia 2013r., gdyż była to jedynie jego reakcja na informację organu rentowego o możliwości przeliczenia jego świadczenie, w wypadku złożenia takiego wniosku.

W tym miejscu należy wskazać, że przeprowadzenie przez organ rentowy, decyzją z dnia 6 marca 2013r. rozliczenia emerytury odwołującego za rok 2012, było błędem organu rentowego. Błąd ten został jednak zawiniony przez

ubezpieczonego, bowiem jak wyżej wykazano, do dnia wydania tej decyzji nie wykazał on inicjatywy w celu powiadomienia organu rentowego o osiągnięciu przychodów.

Podkreślić trzeba, że jedynie w wypadku, gdy decyzja organu rentowego przyznająca świadczenie lub ustalająca jego wysokość była wynikiem błędu organu rentowego niezawinionego przez rencistę, świadczenia nie są uznawane za nienależnie pobrane, w rozumieniu powołanego przepisu art. 138. Natomiast wypłacanie świadczenia, mimo istnienia znanych organowi rentowemu okoliczności powodujących zawieszenie prawa do tego świadczenia, o których pobierający świadczenie był uprzednio pouczony, jest świadczeniem nienależnie pobranym. W tym zakresie Sąd orzekający podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone między innymi w wyroku z dnia 20 sierpnia 2003r. w sprawie II UK 13/03 i w uchwale z 2 czerwca 1987r. w sprawie III UZP 19/87, gdzie stwierdzono, że organ rentowy może dochodzić zwrotu nadpłaconych świadczeń także wtedy, gdy wypłaty dokonał mimo istnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń o których mógł powziąć wiadomość na podstawie akt rentowych, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania i nie powiadomiła ZUS.

Dopiero złożenie przez odwołującego w dniu 18 września 2013r. wniosku o przeliczenie jego świadczenia z równoczesnym dołączeniem informacji pracodawcy o wykonywaniu przez niego zatrudnienia, jego czasokresu i wysokości osiąganych z tego tytułu przychodów, można w ocenie Sądu uznać, za aktywne działanie ubezpieczonego w celu powiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących wyłączenie prawa do wypłaty świadczeń zbiegowych. W związku z powyższym, zdaniem Sądu, można ubezpieczonego zobowiązać do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jedynie za okres 12 miesięcy zgodnie z zasadą określoną w cytowanym wyżej art. 138, ust. 4 ustawy emerytalnej.

Odmienną kwestią pozostaje określenie daty początkowej, od której należy liczyć owe 12 miesięcy wstecz. W tym zakresie per analogiam, Sąd orzekający podziela w pełni stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 16 maja 2012r. w sprawie III UZP 1/12 (OSNP 2012, nr 23-24, poz. 290), zgodnie z którym 3 – letni okres za który organ rentowy może żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia na podstawie art. 138, ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), obejmuje okres do ostatniej wypłaty (pobrania) nienależnego świadczenia.

Reasumując, ubezpieczony bezspornie został pouczony o konieczności zawieszenia wypłaty renty z tytułu wypadku przy pracy pobieranej w zbiegu z emeryturą, w razie osiągnięcia przychodu, bez względu na jego wysokość, zatem świadczenie pobrane przez niego, a to renta z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy, w okresie uzyskiwania tego przychodu była niewątpliwie świadczeniem nienależnie pobranym. Równocześnie jednak skoro ubezpieczony podjął konkretne działania zmierzające do powiadomienia organu rentowego o fakcie osiągnięcia przychodu, zatem możliwy jest jedynie zwrot przez niego nienależnego świadczenia za okres 12 miesięcy liczonych wstecz od momentu wstrzymania wypłaty tego świadczenia.

W konsekwencji na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił częściowo zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji, z kolei rozstrzygnięcie zawarte w punkcie drugim sentencji wyroku Sąd oparł na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Sąd uwzględnił również fakt, iż w treści odwołania z dnia 18 kwietnia 2014r. ubezpieczony dodatkowo wniósł o umorzenie spornej należności.

Stosownie do treści art. 477¹⁰ § 2 k.p.c. jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nie rozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje go do rozpoznania organowi rentowemu.

Mając powyższe na uwadze Sąd, na podstawie art. art.477¹⁰ § 2 k.p.c. postanowił jak w punkcie trzecim sentencji.

SSO Mariola Szmajduch